

Cauza C-320/24**Rezumatul cererii de decizie preliminară întocmit în temeiul articolului 98 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții de Justiție****Data depunerii:**

30 aprilie 2024

Instanța de trimitere:

Corte suprema di cassazione (Italia)

Data deciziei de trimitere:

26 aprilie 2024

Recurenți:

CR

TP

Intimată:

Soledil Srl, aflată în procedură de concordat preventiv [fostă Soledil SpA]

Obiectul procedurii principale

Litigiu între doi consumatori, pe de o parte, și o întreprindere de construcții, pe de altă parte, cu privire la cuantificarea penalității datorate de aceștia în urma rezilierii pentru neexecutare a unui antecontract de vânzare-cumpărare a unui imobil încheiat în anul 1998. Procedura principală aflată pe rolul Corte di cassazione (Curtea de Casație) are ca obiect controlul legalității unei hotărâri pronunțate pe fond de Corte d'appello (Curtea de Apel) la încheierea unei proceduri de rejudecare, desfășurată la rândul ei în temeiul unei hotărâri anterioare de casare a primei hotărâri a instanței de apel. În cadrul acestei proceduri principale, părțile private au invocat pentru prima dată caracterul abuziv al clauzei penale menționate și nulitatea sau ineficacitatea acesteia în sensul Directivei 93/13/CEE privind protecția consumatorilor; prin urmare, se pune problema dacă poate fi înlăturată autoritatea de lucru judecat dobândită în mod implicit cu privire la chestiunile care nu au fost soluționate în mod expres în cadrul procedurii (precum, în speță, chestiunea privind nulitatea sau ineficacitatea clauzelor abuzive) și, așadar, dacă această chestiune referitoare la nulitate sau ineficacitate

poate fi invocată din oficiu în cadrul noii proceduri în fața Corte di cassazione (Curtea de Casație).

Obiectul și temeiul juridic al cererii de decizie preliminară

În temeiul articolului 267 TFUE, se solicită Curții să stabilească dacă Directiva 93/13/CEE privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii poate fi interpretată în sensul că se opune unei reglementări procedurale naționale care împiedică o instanță să constate din oficiu nulitatea sau ineficacitatea unei clauze abuzive în prezența autorității de lucru judecat dobândite în mod implicit în cadrul unor proceduri anterioare pe fond și, respectiv, de control judiciar în cursul cărora validitatea și eficacitatea clauzei în discuție au fost întotdeauna prezumate, ținând seama și de faptul că părțile în cauză nu au invocat în niciun moment o asemenea nulitate sau ineficacitate în cursul procedurilor respective.

Întrebarea preliminară

Articolul 6 alineatul (1) și articolul 7 alineatul (1) din Directiva 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii și articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene trebuie interpretate:

- (a) în sensul că se opun aplicării principiilor procedurii jurisdicționale naționale, potrivit cărora chestiunile preliminare, inclusiv cele privind nulitatea contractului, care nu au fost invocate sau constatate în cadrul procedurii de control judiciar și care sunt în mod logic incompatibile cu natura dispozitivului hotărârii de casare, nu pot fi examinate în cadrul procedurii de rejudecare și nici în cursul controlului de legalitate inițiat de părți împotriva hotărârii instanței de rejudecare;
- (b) având în vedere de asemenea pasivitatea totală imputabilă consumatorilor, în măsura în care aceștia nu au pus în discuție în niciun moment nulitatea sau ineficacitatea clauzelor abuzive, în afară de recursul declarat după încheierea procedurii de rejudecare;
- (c) și aceasta în special în ceea ce privește constatarea caracterului abuziv al unei clauze penale vădit excesive, cu privire la care instanța de control judiciar a dispus o reducere adaptată în funcție de criterii adecvate (*quantum*), inclusiv în considerarea faptului că consumatorii nu au invocat caracterul abuziv al clauzei (*an*) decât în urma hotărârii pronunțate în rejudecarea cauzei?

Dispozițiile de drept al Uniunii invocate

Directiva 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii (denumită în continuare „Directiva 93/13”): în special articolele 6 și 7

Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”): articolul 47

Hotărârea din 4 iunie 2020, Kancelaria Medius (C-495/19, EU:C:2020:431), precum și Hotărârile din 17 mai 2022, SPV Project 1503 și alții (C-693/19 și C-831/19, EU:C:2022:395), Unicaja Banco (C-869/19, EU:C:2022:397), Ibercaja Banco (C-600/19, EU:C:2022:394) și Impuls Leasing România (C-725/19, EU:C:2022:396)

Dispozițiile naționale invocate

Articolul 1341 al doilea paragraf din Codice civile [Codul civil] (denumit în continuare „Codul civil”), referitor la necesitatea unei duble subscrieri specifice a clauzelor care creează, în detrimentul uneia dintre părți, un dezechilibru semnificativ între drepturile și obligațiile care decurg din contract

Articolul 1469-*bis* al treilea paragraf punctul 6 din Codul civil, în versiunea în vigoare la 9 septembrie 1998 (data încheierii contractului în discuție în litigiul principal), introdus prin Legea nr. 52 din 6 februarie 1996, care transpune în mod explicit Directiva 93/13 [devenit între timp articolul 33 din Decretul legislativ nr. 206 din 6 septembrie 2005 privind Codul consumului (denumit în continuare „Codul consumului”)], potrivit căruia se prezumă că sunt abuzive, printre altele, clauzele care, în caz de neexecutare, prevăd plata unei sume de bani vădit excesive

Articolul 1469-*quinquies* din Codul civil, în versiunea în vigoare la 9 septembrie 1998, introdus prin Legea nr. 52/1996 [devenit între timp articolul 36 din Codul consumului], potrivit căruia clauzele abuzive sunt nule sau ineficace, iar o astfel de ineficacitate, care operează numai în avantajul consumatorului, poate fi invocată din oficiu de instanță

Articolul 394 din Codice di procedura civile [Codul de procedură civilă] (denumit în continuare „Codul de procedură civilă”) și jurisprudența de interpretare în această materie. Potrivit acestei dispoziții, rejudecarea este o procedură „închisă”, având drept obiectiv pronunțarea unei noi hotărâri în locul celei desființate de Corte di cassazione (Curtea de Casație), iar părțile nu pot să extindă obiectul litigiului prin formularea unor cereri și excepții noi, cum ar fi chestiuni ce pot fi invocate din oficiu, care nu au fost avute în vedere de Corte di cassazione (Curtea de Casație) și care fac obiectul unei autorități de lucru judecat implicite [a se vedea printre altele ordonanțele Corte di cassazione (Curtea de Casație), Secția 2, nr. 29879 din 27 octombrie 2023, Secția 6-3, nr. 27736 din 22 septembrie 2022, și Secția 6-5, nr. 26108 din 18 octombrie 2018].

Jurisprudența constantă a Corte di cassazione (Curtea de Casație), potrivit căreia principiile enunțate de Curtea de Justiție în hotărârile de interpretare a dreptului Uniunii constituie *ius superveniens* și sunt imediat aplicabile în ordinea juridică națională [a se vedea printre altele hotărârile Corte di cassazione (Curtea de

Casație), Secția 5, nr. 14624 din 25 mai 2023, și Secția 5, nr. 9375 din 5 aprilie 2023]

Prezentare pe scurt a situației de fapt și a procedurii principale

A. Hotărârea arbitrală, procedura în fața Corte d'appello di Ancona (Curtea de Apel din Ancona) și primul recurs

- 1 La 9 septembrie 1998, CR și TP au încheiat cu societatea Soledil un antecontract de vânzare-cumpărare a unei locuințe. Ei au plătit societății Soledil un avans de 72 869,16 euro și au intrat în posesia imobilului, beneficiind imediat de acesta, în așteptarea încheierii contractului definitiv.
- 2 Antecontractul conținea o clauză penală prin care părțile au prestabilit prestația datorată celeilalte părți în cazul neîndeplinirii obligațiilor de către una dintre părțile contractante (denumită „penalitate”), cuantificând-o la valoarea totală a avansurilor plătite, fără a aduce atingere unor eventuale despăgubiri suplimentare.
- 3 Din cauza neîncheierii contractului definitiv, între părți a luat naștere un litigiu cu care a fost sesizat mai întâi un tribunal arbitral, competent în temeiul unei clauze compromisorii cuprinse în antecontract.
- 4 Ulterior, CR și TP au atacat hotărârea arbitrală în fața Corte d'appello di Ancona (Curtea de Apel din Ancona), care, prin hotărârea din 28 martie 2009, a declarat nulitatea acesteia ca urmare, printre altele, a nerespectării unui termen prevăzut sub sancțiunea decăderii. În continuare, instanța menționată a dispus rezilierea antecontractului pentru neexecutare, din cauza refuzului nejustificat al lui CR și al lui TP de a încheia contractul definitiv și de a plăti soldul prețului datorat, obligându-i pe aceștia din urmă la restituirea imobilului. În același timp, Soledil a fost obligată la restituirea avansului încasat, reținând – cu titlu de penalitate astfel redusă de instanță – numai dobânzile scadente aferente sumei respective. În schimb, cererea formulată de Soledil având ca obiect despăgubiri suplimentare a fost respinsă, în absența unor probe în această privință.
- 5 Împotriva hotărârii menționate, Soledil a declarat recurs (primul recurs), invocând reducerea nejustificată a penalității și respingerea nejustificată a cererii de despăgubiri. CR și TP s-au opus și au declarat totodată recurs incident, contestând că neexecutarea se datora culpei proprii.
- 6 Prin hotărârea din 14 noiembrie 2015, Corte di cassazione (Curtea de Casație) a admis primul motiv de recurs formulat de Soledil, considerând insuficientă motivarea formulată de Corte d'appello di Ancona (Curtea de Apel din Ancona) în ceea ce privește criteriile pe care le-a adoptat pentru a stabili penalitatea într-un quantum redus. În schimb, recursul incident a fost respins, fiind confirmată reținerea neexecutării din culpa lui CR și a lui TP. Prin urmare, Corte di cassazione (Curtea de Casație) a desființat hotărârea atacată în măsura în care se referea la motivul admis și a trimis cauza la Corte d'appello di Bologna (Curtea de

Apel din Bologna) spre rejudecare, pentru ca aceasta să stabilească din nou cuantumul penalității datorate societății Soledil, cu respectarea indicațiilor date de Corte di cassazione (Curtea de Casație), în conformitate cu articolul 394 din Codul de procedură civilă.

B. Procedura de rejudecare în fața Corte d'appello di Bologna (Curtea de Apel din Bologna) și al doilea recurs

- 7 Ulterior, Soledil a reluat procedura în fața Corte d'appello di Bologna (Curtea de Apel din Bologna), arătând că la reducerea penalității nu s-a ținut seama de interesul creditorului în ceea ce privește executarea, de echilibrul prestațiilor și în special de perioada de 9 ani în care CR și TP au deținut și au utilizat imobilul, iar Soledil nu a putut să îl închirieze în scopul obținerii de venituri. Prin urmare, aceasta din urmă a solicitat confirmarea stabilirii penalității în cuantumul deja prevăzut în antecontract, și anume egal cu avansul plătit în sumă de 72 869,15 euro, și recunoașterea prejudiciului suplimentar rezultat din deținerea nelegală și prelungită a imobilului de către CR și TP, care, la rândul lor, au solicitat respingerea acestor cereri.
- 8 Pronunțându-se la încheierea procedurii de rejudecare, prin hotărârea din 12 octombrie 2018, Corte d'appello di Bologna (Curtea de Apel din Bologna), pe de o parte, a stabilit penalitatea datorată de CR și de TP într-un cuantum de 61 600 de euro și, pe de altă parte, a respins cererea de despăgubiri suplimentare solicitate de Soledil, motivând în special: a) că obiectul procedurii de rejudecare se limita la aplicarea penalității și la eventuala reducere a acesteia, precum și la demonstrarea unui eventual prejudiciu mai mare; b) că era cert și făcea obiectul unei autorități de lucru judecat dobândite în cadrul procedurii faptul că erau îndeplinite condițiile pentru ca Soledil să obțină penalitatea convenită prin antecontract; c) că clauza penală menționată era excesivă chiar ținând seama de ocuparea imobilului, care s-a prelungit în fapt timp de mulți ani, și de interesul creditorului de a vinde sau de a închiria imobilul; d) că CR și TP au plătit avansul convenit, în timp ce Soledil ar fi putut să perceapă în acest interval dobânzi active asupra sumei respective sau să economisească dobânzi pasive asupra sumelor pe care, alternativ, le-ar fi putut lua cu împrumut; e) că se aprecia că este echitabilă raportarea la o chirie de 550 de euro pe lună (intermediară în raport cu chiriile indicate, respectiv, de cele două părți în litigiu), în cuantum total datorat de 61 600 de euro, fără dobânzi și reevaluare monetară, ținând seama de cele arătate la litera d); f) că Soledil nu a demonstrat că a suferit prejudicii suplimentare.

C. Procedura principală [recurs împotriva hotărârii prin care Corte d'appello di Bologna (Curtea de Apel din Bologna) a finalizat procedura de rejudecare]

- 9 Împotriva hotărârii menționate, CR și TP au declarat recurs la Corte di cassazione (Curtea de Casație) (al doilea recurs), iar în cadrul acestei proceduri principale a apărut necesitatea pronunțării de către Curtea de Justiție a unei decizii preliminare cu privire la interpretarea Directivei 93/13.

Argumentele esențiale ale părților din procedura principală

- 10 În cadrul acestui recurs, CR și TP (denumiți în continuare de asemenea „recurenții”) invocă pentru prima dată un motiv nou, și anume că antecontractul de vânzare-cumpărare ar constitui un contract încheiat între consumator și profesionist și că clauza penală în cauză ar avea caracter abuziv, întrucât obligă la plata unei sume de bani vădit excesive cu titlu de despăgubiri. Ca atare, clauza în discuție ar fi trebuit să facă obiectul unei duble subscrieri specifice din partea consumatorilor și, întrucât nu aceasta este situația, ar fi trebuit să fie declarată nulă sau ineficace, eventual din oficiu, în conformitate cu articolul 1341 al doilea paragraf și cu articolul 1469-*bis* al treilea paragraf punctul 6 din Codul civil coroborate cu articolul 1469-*quinqüies* din Codul civil, toate aceste articole fiind luate în considerare în versiunea în vigoare la momentul încheierii contractului.
- 11 În consecință, Corte d’appello di Bologna (Curtea de Apel din Bologna) ar fi omis în mod eronat să invoce din oficiu nulitatea clauzei menționate. În această privință, recurenții susțin că nu se poate considera că invocarea din oficiu a aspectului privind nulitatea ar fi împiedicată de autoritatea de lucru judecat dobândită în mod implicit în urma primei hotărâri a Corte di cassazione (Curtea de Casație), protecția consumatorilor trebuind să prevaleze indiferent de situație.
- 12 Cu titlu subsidiar, în cazul în care acest motiv nu este admis, recurenții susțin că instanța de fond a cuantificat în mod eronat și cu o motivare contradictorie penalitatea datorată de ei.

Prezentare pe scurt a motivelor trimiterii preliminare

- 13 Corte di cassazione (Curtea de Casație) amintește mai întâi jurisprudența sa potrivit căreia reglementarea privind protecția consumatorilor este aplicabilă unui antecontract de vânzare-cumpărare a unui bun imobil atunci când, precum în speță, acesta este încheiat între un profesionist și particulari care acționează în scopuri care nu au legătură cu exercitarea unei eventuale activități profesionale proprii [a se vedea printre altele ordonanța Corte di cassazione (Curtea de Casație), Secția 6-2, nr. 497 din 14 ianuarie 2021].
- 14 Referitor la acest aspect, Corte di cassazione (Curtea de Casație) precizează că arvunile, clauzele penale și alte clauze similare, prin care părțile au convenit în prealabil quantumul despăgubirilor datorate celeilalte părți în cazul denunțării unilaterale sau al neexecutării, nu au, în sine, caracter abuziv, întrucât nu se numără printre cele prevăzute la articolul 1341 din Codul civil și, prin urmare, nu necesită o aprobare specifică din partea consumatorului. Cu toate acestea, în temeiul reglementării introduse la articolele 1469-*bis* și 1469-*quinqüies* din Codul civil prin Legea nr. 52/1996 de transpunere a Directivei 93/13 – reglementare în vigoare la momentul încheierii contractului – există o prezumție a caracterului abuziv al clauzelor care, în caz de neexecutare, obligă la plata unei sume de bani vădit excesive. Un astfel de caracter abuziv este sancționat cu nulitatea sau ineficacitatea clauzelor în cauză, care operează numai în avantajul consumatorului

și care „poate fi invocată din oficiu de instanță”, în conformitate cu articolul 1469-*quinquies* citat anterior.

- 15 Este vorba însă despre un motiv nou de recurs, invocat de recurenți abia în cadrul celui de al doilea recurs, ultimul declarat după procedura de rejudecare, motiv care este incompatibil, în primul rând, cu autoritatea de lucru judecat dobândită în mod implicit în ceea ce privește validitatea și eficacitatea clauzei penale în cauză. Astfel:
- a) pe de o parte, decizia privind reducerea clauzei penale ca fiind excesivă, adoptată de Corte di cassazione (Curtea de Casație) în prima hotărâre, presupune în mod necesar, din punct de vedere logic și juridic, validitatea și eficacitatea acestei clauze, devenită aplicabilă în urma rezilierii contractului pronunțate din cauza neexecutării de către recurenții respectivi, și
- b) pe de altă parte, nicio critică referitoare la nulitatea sau la ineficacitatea clauzei penale nu a fost invocată de recurenți în cadrul procedurilor precedente.
- 16 În această privință, Corte di cassazione (Curtea de Casație) amintește că rejudecarea este o procedură „închisă”, având drept obiectiv pronunțarea unei noi hotărâri în locul celei desființate de Corte di cassazione (Curtea de Casație). Jurisprudența referitoare la articolul menționat afirmă nu numai că părților le este interzis să extindă obiectul procedurii prin formularea de cereri noi, ci și că sunt aplicabile de asemenea impedimentele care decurg din autoritatea de lucru judecat dobândită în mod implicit prin prima hotărâre pronunțată de Corte di cassazione (Curtea de Casație), astfel încât nu este posibil să se deducă sau să se examineze nici chestiunile care pot fi invocate din oficiu și chestiunile soluționate, deși nu au fost examinate în mod expres, prin soluția dată unei alte chestiuni [a se vedea în acest sens ordonanțele Corte di cassazione (Curtea de Casație), Secția 2, nr. 29879 din 27 octombrie 2023, Secția 6-3, nr. 27736 din 22 septembrie 2022, și Secția 6-5, nr. 26108 din 18 octombrie 2018].
- 17 În aceste condiții, Corte di cassazione (Curtea de Casație) adaugă că, în speță, competența de a invoca din oficiu o eventuală nulitate sau ineficacitate a clauzei a fost deja epuizată, întrucât Corte di cassazione (Curtea de Casație) a avut posibilitatea să invoce din oficiu o astfel de nulitate, dar, întrucât a decis să caseze numai motivarea privind reducerea penalității stabilite de instanța de apel, a prezumat în mod necesar validitatea și eficacitatea clauzei în discuție (*an*), limitând, în consecință, procedura de rejudecare la cuantificarea penalității (*quantum*).
- 18 Cu toate acestea, Corte di cassazione (Curtea de Casație) amintește jurisprudența sa constantă potrivit căreia principiile enunțate în hotărârile de interpretare a dreptului Uniunii Europene pronunțate de Curtea de Justiție produc efecte de *ius superveniens* și sunt imediat aplicabile în ordinea juridică națională și, în consecință, și în cadrul unei proceduri de rejudecare în fața instanței de fond, ulterioară unei hotărâri de desființare pronunțate de Corte di cassazione (Curtea de

Casație), cu singura limită totuși a raporturilor deja finalizate [a se vedea în acest sens printre altele hotărârile Corte di cassazione (Curtea de Casație), Secția 5, nr. 14624 din 25 mai 2023, și Secția 5, nr. 9375 din 5 aprilie 2023]. În plus, chiar în materia nulității de protecție a consumatorilor, Corte di cassazione (Curtea de Casație) a declarat că indicațiile furnizate de Curtea de Justiție în materia clauzelor abuzive în contractele încheiate între profesioniști și consumatori evidențiază o consolidare a competenței sau a obligației instanței de a invoca nulitatea din oficiu, esențială în scopul descurajării abuzurilor în detrimentul părților contractante vulnerabile (consumatori, depunători și investitori) și pentru a asigura buna funcționare a pieței (hotărârea Corte di cassazione (Curtea de Casație), Secțiile unite, nr. 26242 din 12 decembrie 2014).

- 19 Prin urmare, Corte di cassazione (Curtea de Casație) ridică problema dacă, în pofida dispozițiilor procedurale naționale care îi impun să respecte autoritatea de lucru judecat, este totuși ținută să invoce din oficiu nulitatea sau ineficacitatea clauzei penale în cauză, întrucât este vorba despre o reglementare de protecție a consumatorilor prin care a fost transpus dreptul Uniunii în această materie.
- 20 Referitor la acest aspect, Corte di cassazione (Curtea de Casație) subliniază că Curtea de Justiție s-a pronunțat recent tocmai cu privire la compatibilitatea Directivei 93/13 cu anumite norme procedurale din unele state membre (Spania, România și, respectiv, Italia), care, în cazul unor hotărâri care au dobândit deja autoritate de lucru judecat, împiedică instanța de executare (sau instanța de apel) să examineze din oficiu caracterul abuziv al clauzelor cuprinse în contractele încheiate între consumator și profesionist care au făcut obiectul hotărârii care a dobândit autoritate de lucru judecat. Este vorba despre Hotărârile Curții, Marea Cameră, din 17 mai 2022, SPV Project 1503 și alții (C-693/19 și C-831/19, EU:C:2022:395), Unicaja Banco (C-869/19, EU:C:2022:397), Ibercaja Banco (C-600/19, EU:C:2022:394) și Impuls Leasing România (C-725/19, EU:C:2022:396).

Se observă că, în ceea ce privește ordinea juridică italiană, Curtea de Justiție a statuat că articolul 6 alineatul (1) și articolul 7 alineatul (1) din Directiva 93/13/CEE se opun unei reglementări naționale care prevede că, în cazul în care o somație de plată emisă de o instanță la cererea unui creditor nu a făcut obiectul unei contestații formulate de debitor, instanța de executare nu poate, pentru motivul că autoritatea de lucru judecat pe care o are somația respectivă acoperă implicit validitatea clauzelor amintite, excluzând orice examinare a validității acestora din urmă, să controleze ulterior eventualul caracter abuziv al clauzelor contractului care au servit drept temei al somației menționate (Hotărârea SPV Project 1503 și alții, C-693/19 și C-831/19).

În ceea ce privește luarea în considerare a comportamentului procedural al părților, Curtea a statuat, în hotărârea referitoare la ordinea juridică spaniolă, că aceleași dispoziții ale Directivei 93/13/CEE se opun unei reglementări în temeiul căreia instanța națională sesizată cu un apel împotriva unei hotărâri care limitează în timp restituirea sumelor plătite în mod nejustificat de consumator în temeiul

unei clauze declarate abuzive nu poate să invoce din oficiu un motiv întemeiat pe încălcarea acestei dispoziții și să dispună restituirea totală a sumelor respective, în cazul în care necontestarea acestei limitări în timp de către consumatorul în discuție nu poate fi atribuită unei pasivități totale din partea sa (Hotărârea Unica Banca, C-869/19).

- 21 Corte di cassazione (Curtea de Casație) adaugă că jurisprudența menționată este coerentă cu cele deja afirmate de Curtea de Justiție în ceea ce privește principiul eficacității protecției consumatorilor în sensul Directivei 93/13 și al articolului 47 din cartă, care se opun interpretării unei dispoziții naționale care ar împiedica instanța sesizată cu o acțiune formulată de un profesionist împotriva unui consumator și care intră în domeniul de aplicare al acestei directive, care se pronunță în lipsă în cazul neînfrățării acestui consumator în ședința la care a fost convocat, să dispună măsurile de cercetare judecătorească necesare pentru a aprecia din oficiu caracterul abuziv al clauzelor contractuale pe care profesionistul și-a întemeiat cererea atunci când această instanță are îndoieli cu privire la caracterul abuziv al clauzelor respective, în sensul directivei menționate (Hotărârea din 4 iunie 2020, Kancelaria Medius, C-495/19, EU:C:2020:431).
- 22 Pentru motivele rezumate mai sus, Corte di cassazione (Curtea de Casație) suspendă judecarea cauzei și solicită Curții să stabilească dacă Directiva 93/13 poate fi interpretată în sensul că se opune unei reglementări procedurale naționale care împiedică o instanță să constate din oficiu nulitatea sau ineficacitatea unei clauze abuzive în prezența autorității de lucru judecat dobândite în mod implicit în cadrul unor proceduri pe fond și, respectiv, de control judiciar, în măsura în care, pe parcursul întregii desfășurări a acestora, validitatea și eficacitatea clauzei în discuție au fost prezumate, ținând seama și de faptul că părțile în cauză nu au invocat în niciun moment în cursul procedurilor respective o asemenea nulitate sau ineficacitate.